



Slovenska
filharmonija

VIP

VIP 2

Sezona 2022/23

V skrivnosti

VIP 2 Sezona 2022/23

4. november 2022 ob 19.30

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

V skrivnosti

Zbor in instrumentalni ansambel Slovenske filharmonije

Tõnu Kaljuste

dirigent

Jerica Bukovec

priprava zbora

Arvo Pärt (1935)

*Miserere**

Polona Plaznik, *sopran*

Ana Potočnik, *alt*

Gašper Banovec, *tenor*

Fernando Mejías, *tenor*

Tomaz Štular, *bas*

Alfred Schnittke (1934–1998)

Rekviem

Polona Plaznik, *sopran*

Ana Plahutnik, *sopran*

Anamarija Kastelic, *sopran*

Ana Potočnik, *alt*

Rok Ferenčak, *tenor*

* Prvič v Sloveniji



ARS

Koncert snema in neposredno prenaša
program Ars – 3. program Radia Slovenija.

Arvo Pärt se je rodil leta 1935 v mestu Paide v osrčju Estonije. Z glasbo se je srečal že zgodaj v otroštvu, prvo formalno izobrazbo pa je prejel v mestu Rakvere, kamor se je družina preselila leta 1938. Z letom 1954 je šolanje nadaljeval v Talinu, kjer je študiral pod mentorstvom Velja Tormisa in kasneje Heina Ellerja. Po končanem študiju se je leta 1958 zaposlil kot tonski mojster na Radiu Estonija, od leta 1967 pa se posveča izključno skladanju. Njegova zgodnja skladateljska leta so bila zaznamovana s preizkušanjem raznolikih kompozicijskih tehnik – dodekafonije (*Nekrolog*), serializma (*Simfonija št. 1*, »Polifona«, *Collage über B-A-C-H*, *Perpetuum mobile*), sonorizma (*Perpetuum mobile*), tehnike kolaža (*Pro et contra*, *Collage über B-A-C-H*) –, kar ga je zasidrilo med vodilne predstavnike sovjetske avantgarde. Leta 1976 je javnosti s klavirsko skladbo *Für Alina* prvič predstavil svojo lastno kompozicijsko tehniko, ki jo je poimenoval *tintinnabuli* (*tintinnabulum* v latinščini pomeni »zvonček«). Njena poglobljena značilnost je »elegantna preprostost«, ki se odraža v reducirani teksturi ter repetitivnosti, vpliv Pärtovega večletnega študija srednjeveške koralne glasbe pa se kaže v občutju kontemplativnosti in introspektivnosti. Običajna je dvoglasna homofona zasnova, pri kateri je t. i. *tintinnabuli* glas spremljevalni, ki se giblje po tonih toničnega trizvoka, melodični pa se običajno giblje v postopih.

S pomočjo tehnike *tintinnabuli* je nastal tudi **Miserere** (1989/1992). Od leta 1972, ko se je skladatelj priključil Vzhodni pravoslavni cerkvi, je vera nepogrešljiv del njegove glasbene ustvarjalnosti. *Miserere* predstavlja eno njegovih obsežnejših uglasbitev liturgičnih

besedil. Posvečen Paulu Hillierju in njegovemu Hilliard Ensemble je praižvedbo doživel leta 1989 v sklopu poletnega festivala d'Été de Seine-Maritime v Rouenu v Franciji. Besedilo izhaja iz dveh liturgičnih virov: Psalma 50 ter sekvence *Dies irae* iz maše zadušnice. V izbranem psalmu David Boga prosi odpuščanja po tem, ko je grešil z Batšébo, zato je psalm postal model spokorništva. Nasprotno kitice sekvence slikajo sodni dan. Glasbena zasnova odseva vsebino, skladatelj pa jo je opisal z naslednjimi besedami: »To delo je strukturirano tako, da vsaka beseda obsega en dih, kot da moraš po vsaki izgovorjeni besedi pred naslednjo zbrati vso svojo moč. [...] Predstavljajte si zločinca na sodišču, ko čaka na rzsodbo in ima še zadnjo priložnost, da spregovori. Nima veliko časa za zadnja pojasnila, zato mora vsako besedo izbrati s kar največjo natančnostjo, saj na njih sloni njegova usoda. Vsaka beseda je kot majhna utež, ki skuša vzpostaviti ravnotežje na tehtnici.« Vrstice psalma izvajajo solistični glasovi v spremstvu solističnih inštrumentov v raznolikih kombinacijah. Četudi zveni nezapleteno in repetitivno, pa so elementi besedila – med njimi tudi tišina – podvrženi strogim matematičnim pravilom. Od tihega uvoda tenorista, ki se izmenjuje s klarinetom, je zasedba solistov ter solističnih inštrumentov v raznih kombinacijah iz vrstice v vrstico postopoma številčnejša in nabira moči, vse dokler kakor sodnik s poslednjo rzsodbo ne zabučí prva kitica *Dies irae* v celotni vokalno-instrumentalni zasedbi. Dobro znano gregorijansko melodijo nadomesti padajoči postop po tonih a-molove lestvice. Zazveni prvih sedem kitic sekvence, pred ponovnim nastopom besedila psalma pa se še enkrat

ponovi prva kitica. Delo zaključí »Rex tremendae maiestatis« (»Kralj neskončne visokosti«), osma kitica sekvence, ki pa za razliko od *Dies irae* v pianissimu postopa navzgor, kakor ponižna poslednja priprošnja, segajoč k Bogu.

Alfred Schnittke se je rodil leta 1934 v Engelsu v nekdanji Sovjetski zvezi (danes okrožje Saratov). Prva iskrice ljubezni do glasbe je vzplamtela na Dunaju, kjer je prejel svojo prvo glasbeno izobrazbo. S starši se je nato leta 1948 preselil v Moskvo, kjer se je kasneje vpisal na konservatorij. Od leta 1962 do 1972 je na isti ustanovi tudi poučeval, preden je kot svobodni umetnik pričel intenzivneje ustvarjati tako za gledališče in filmsko industrijo kakor tudi koncertno glasbo. Spreobrnitev v krščanstvo je imela velik pomen za njegovo ustvarjalnost. Slogovno so nanj pomembno vplivali tako ruski kakor tudi avstrijski skladatelji (Šostakovič, Mahler, Berg), v 60. letih pa se je pod vplivom glasbe Luigija Nona preizkušal v serializmu. Njegova siceršnja odprtost do uporabe novih, sodobnih elementov v glasbi ga je vodila v povsem nov slog, ki ga imenujemo polistilizem. Gre za krovni pojem, ki označuje nagnjenost h kombiniranju raznovrstnih elementov iz raznih tradicij, Schnittke pa je v svojih delih slogovno prepletal tako starejše kot sodobne kompozicijske rešitve. V 70. letih tako njegova glasba dobi povsem drugačen, bolj uravnovešen in zrelejši zven. Sovjetska oblast njegove glasbe ni spremljala z odobravanjem, leta 1980 mu je celo prepovedala potovanje izven sovjetskih meja. Kmalu zatem so ga pričele pestiti zdravstvene težave, a jim je dolgo kljuboval in vse do smrti skladal. Leta 1990 se je le ustalil v Hamburgu v Nemčiji, kjer je tudi umrl.

Rekvjem, kot pove naslov, je uglasbitev besedila maše zadušnice. Ideja zanj se je Schnittkeju porodila že med letoma 1972 in 1976, med pisanjem klavirskega kvinteta, ki ga je posvetil pokojni materi. Enega od stavkov kvinteta je želel uporabiti za kratek instrumentalni *Rekvjem*, a se je kompozicije naposled lotil šele po tem, ko je režiser Schillerjeve drame *Don Carlos* za scensko podlago drame naročil cerkveno glasbo. Vsebinsko je drama, postavljena v katoliško Španijo 16. stoletja, predstavljala izvrstno krinko za izvedbo sicer v državi prepovedane religiozne glasbe. A je delo v svojem obsegu hitro preseгло prvotni namen. V koncertni različici je bilo dokončano leta 1975, praizvedeno pa leta 1977 v Budimpešti.

Rekvjem obsega 14 stavkov v zaporedju, običajnem za mašo za umrle, z dodanim stavkom *Credo* iz latinske maše, ki nastopi predzadnji, celoto pa zaokroži ponovitev prvega stavka. Schnittke je nekaj stavkov izpustil (*Libera me, Lux aeterna*) ter skrajšal *Recordare*. Ob solistih in mešanem zboru zahteva delo manjši instrumentalni ansambel, sestavljen iz kitare, baskitare, klavirja, orgel, čeleste, trobente, pozavne in raznih tolkal. Umirjene, meditativne koralne teme v enakomernemu tempu se menjujejo s stavki, v katerih ob ječavi recitativnosti glasov napetost stopnjuje še strateška raba trobil, orgel in tolkal. Polistilistični pristop je jasno izražen in ponekod celo presenetli – v *Credu* zazveni tudi rokovski ritem.

Jana Erjavec

SMS 2

Same
mogočne
skladbe

SMS

Glasovi notranjosti

10. in 11. november 2022

ob 19.30

Gallusova dvorana
Cankarjev dom

**Orkester
Slovenske
filharmonije**

**Robertas
Šervėnikas**
dirigent

Aleš Kacjan
flavta

Algirdas Martinaitis:
Nedokončana simfonija

Uroš Rojko: Inner Voices

Sergej Rahmaninov:
Simfonija št. 3 v a-molu,
op. 44

Nakup vstopnic:

**Informacijsko središče
Cankarjevega doma**

Prešernova cesta 10,
podhod Maxija, Ljubljana

T +386 1 2417 299 / 300

E vstopnice@cd-cc.si,
tickets@cd-cc.si

Spletni nakup:

www.cd-cc.si



Slovenska
filharmonija

www.filharmonija.si



Tõnu Kaljuste

dirigent



Foto: Riina Varol

Tõnu Kaljuste, ki ga strokovna in širša javnost označuje kot karizmatičnega, energičnega, predvsem pa cenjenega dirigenta, sodeluje s številnimi zbori in orkestri po vsem svetu ter nastopa na odrih vseh večjih glasbenih centrov in mednarodno priznanih festivalov.

Uveljavil se je kot eden vodilnih interpretov glasbe skladateljev 20. stoletja (György Kurtág, Krzysztof Penderecki, Giya Kancheli, Alfred Schnittke in Sven-David Sandström), predvsem estonskih skladateljev (Arvo Pärt, Erkki-Sven Tüür, Veljo Tormis, Heino Eller in Tõnu Kõrvits).

Je ustanovitelj Estonskega filharmoničnega komornega zbora, Talinskega komornega orkestra, Nargenskega projektne opernega gledališča ter Nargenskega festivala.

Od leta 2021 je ponovno umetniški direktor in glavni dirigent Estonskega filharmoničnega komornega zbora, od leta 2019 pa deluje tudi kot umetniški direktor Talinskega komornega

orkestra in Talinske filharmonične družbe. Bil je glavni dirigent Nizozemskega komornega zbora in je dirigent lavreat Švedskega radijskega zbora.

Sodeloval je s številnimi zbori in orkestri, kot so Komorni zbor RIAS, Radijski zbor in Radijski simfonični orkester Berlin, Latvijski radijski zbor, Simfonični zbor in Simfonični orkester BBC, Švedski radijski simfonični orkester, Filharmonija Oslo, Danski narodni radijski simfonični orkester, Orkester Državne akademije svete Cecilije, Budimpeški festivalski orkester, Filharmonija Severnonemškega radia iz Hannovra, Nemška radijska filharmonija Saarbrücken, Filharmonija Bremen, dunajski Orkester Tonkünstler, Nacionalni orkester BBC iz Walesa, Mahlerjev komorni orkester, Japonski simfonični orkester Century, Camerata Salzburg, Akademija za staro glasbo Berlin, Komorni orkester iz Lozane, Švedski nacionalni mladinski orkester, Norveški komorni orkester in Irski komorni orkester.

Pohvali se lahko z obsežno diskografijo: snemal je za ECM, BIS, Virgin Classics in Caprice. Za album *Adamova tožba* z glasbo Arva Pärta je prejel nagrado Grammy za leto 2014, za posnetek Pärtovih *Simfonij št. 1–4* s Filharmoničnim orkestrom iz Wrocława pa leta 2019 nagrado ICMA. Drugi njegovi posnetki pa so bili nagrajeni s prestižnimi nagradami, kot so Diapason d'Or, Cannes Classical Award, Edison Prize in Classic BRIT Award.

Kaljuste je član Švedske kraljeve glasbene akademije in prejemnik prestižnih estonskih kulturnih nagrad, med mednarodnimi pa izstopata japonska nagrada ABC Music Fund Award ter nagrada Roberta Edlerja za zborovsko glasbo.

Arvo Pärt

Miserere

Ps 50; sekvenca *Dies irae* iz maše za rajne;
Slovenski standardni prevod Svetega pisma (SSP)

Miserere mei Deus
Usmili se me, Gospod

Dies irae
Strašen dan bo dan plačila

III

Izkaži mi milost, o Bog, po svoji dobroti.
In po obilnosti svojega usmiljenja
izbriši moje pregrehe!

IV

Popolnoma me operi moje krivde,
mojega greha me očisti!

V

Zakaj svoje pregrehe priznavam,
moj greh je vedno pred mano.

Strašen dan bo dan plačila,
Zemlja v prah se bo zdrobila,
priča David in Sibila.

Kolik strah bo vstal v naravi,
ko Sodnik v mogočni slavi
na odgovor vse postavi!

Tromba silno bo zapela,
do vseh mrtvih zadonela,
jim pred sodni stol velela.

V grozi smrt se bo čudila,
ko bo stvar se spet zbudila,
da pred sodbo bo stopila.

Knjiga k sodbi prinešena,
hrani dela razvrščena,
dobra kakor zadolžena.

Dano svetu bo spoznanje,
in za vsako zlo dejanje,
Bog prisodi maščevanje.

Kam se čem takrat dejati,
kje zavetnika iskati,
dobrim komaj bo obstati?

Strašen dan bo dan plačila,
Zemlja v prah se bo zdrobila,
priča David in Sibila.

VI

Zoper tebe, tebe samega, sem grešil,
hudobijo v tvojih očeh sem storil,
da se izkažeš pravičnega, kadar govoriš,
neoporečnega, kadar sodiš.

VII

Glej, v krivdi sem bil rojen,
v grehu me je spočela moja mati.

VIII

Glej, veseliš se zvestobe v notranjosti,
v skrivnostih mi daješ spoznanje modrosti.

IX

Očisti me greha s hizopom, da postanem čist,
operi me, da postanem bel bolj kot sneg.

X

Daj, da bom slišal radost in veselje,
naj se radujejo kosti, ki si jih potrl.

XI

Skrij svoje obličje pred mojimi grehi,
vse moje krivde izbriši.

XII

Čisto srce, o Bog, mi ustvari,
stanovitnega duha obnovi v moji notranjosti.

XIII

Ne poženi me izpred svojega obličja,
svojega Svetega Duha ne vzemi od mene.

XIV

Vrni mi veselje svojega odrešenja,
z voljnim duhom me podpiraj.

XV

Upornike bom učil tvojih poti,
da se grešniki vrnejo k tebi.

XVI

Reši me prelite krvi, o Bog, Bog moje rešitve:
moj jezik bo vzklikal tvoji pravičnosti.

XVII

Gospod, odpri moje ustnice,
in moja usta bodo oznanjala tvojo hvalo.

XVIII

Zakaj nad klavno daritvijo nimaš veselja,
če bi ti namenil žgalno daritev, bi je ne maral.

XIX

Moja daritev Bogu je potr t duh,
potr tega in pobitega srca, o Bog, ne preziraš.

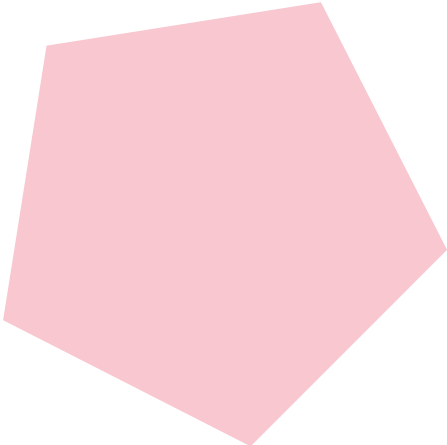
XX

Po svoji volji stori dobro Sionu,
pozidaj jeruzalemske zidove.

XXI

Tedaj boš imel veselje nad daritvami pravičnosti,
nad žgalno in celostno daritvijo;
tedaj bodo darovali junce na tvojem oltarju.

Kralj neskončne visokosti,
ki rešuješ iz blagosti.
Reši me, vir vseh svetosti!



Alfred Schnittke

Rekviem

Rimski misal – maša za rajne

1. Rekviem

Gospod, daj jim večni pokoj
in večna luč naj jim sveti.

Tebi se spodobi hvala, o Bog, na Sionu,
in tebi naj se spolni zaobljuba v Jeruzalemu.

Usliši mojo molitev,
k tebi prihaja vse človeštvo.
Gospod, daj jim večni pokoj.

2. Kyrie

Gospod, usmili se.

Kristus, usmili se.

Gospod, usmili se.

3. Dies irae

Strašen dan bo dan plačila,
zemlja v prah se bo zdrobila,
priča David in Sibila.

Kolik strah bo vstal v naravi,
ko Sodnik v mogočni slavi
na odgovor vse postavi!

4. Tuba mirum

Tromba silno bo zapela,
do vseh mrtvih zadonela,
jim pred sodni stol velela.

V grozi smrt se bo čudila,
ko bo stvar se spet zbudila,
da pred sodbo bo stopila.



Knjiga k sodbi prinešena,
hrani dela razvrščena,
dobra kakor zadolžena.

Dano svetu bo spoznanje,
in za vsako zlo dejanje,
Bog prisodi maščevanje.

Kam se čem takrat dejati,
kje zavetnika iskati,
dobrim komaj bo obstati?

5. Rex tremendae

Kralj neskončne visokosti,
ki rešuješ iz blagosti!
Reši me, vir vseh svetosti!

6. Recordare

Spomni se, o Jezus mili,
da so zame te umorili,
tisti dan se me usmili.

Da si iz ljubezni same
utrujen vzel svoj križ na rame,
naj ne bo zgubljeno zame.

7. Lacrymosa

O, pregrozni dan jokanja,
ki iz grobnega nas spanja
k sodbi, grešnike, prisili.

Ti se nas, o Bog, usmili!
Ljubi Jezus, ti jim daj
rajski mir na vekomaj!

Amen.

8. Domine Jesu

Gospod Jezus Kristus, Kralj veličastva,
reši duše vseh vernih rajnih
kazni pekla in globokega brezna.
Reši jih iz levjega žrela,
da jih ne pogoltne pekel,
da ne padejo v temo,
ampak zastavonosec sveti Mihael
naj jih privede v večno luč,
kakor si obljubil Abrahamu
in njegovemu zarodu.

9. Hostias

Daritve in prošnje prinašamo
v hvalo tebi, Gospod;
sprejmi jih za duše,
ki se jih danes spominjamo;
daj, Gospod, da se iz smrti
preselijo v življenje.

10. Sanctus

Svet si ti Gospod, Bog vsega stvarstva.
Polna so nebesa in zemlja tvoje slave.
Hozana na višavah!

11. Benedictus

Blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem.

12. Agnus Dei

Jagnje Božje, ki odjemlješ grehe sveta,
podari jim mir.
Jagnje Božje, ki odjemlješ grehe sveta,
podari jim večni mir.

13. Credo

Verujem v enega Boga,
Očeta vsemogočnega,
stvarnika nebes in zemlje,
vseh vidnih in nevidnih stvari.
In v enega Gospoda Jezusa Kristusa,
edinorojenega Sina Božjega,
ki je iz Očeta rojen pred vsemi vekmi
in je Bog od Boga, luč od luči,
pravi Bog od pravega Boga,
rojen, ne ustvarjen,
enega bistva z Očetom,
ki je zaradi nas in zaradi našega zveličanja
prišel iz nebes.
Hozana!

14. Rekviem

Gospod, daj jim večni pokoj
in večna luč naj jim sveti.
Tebi se spodobi hvala, o Bog, na Sionu,
in tebi naj se spolni zaobljuba v Jeruzalemu.
Usliši mojo molitev,
k tebi prihaja vse človeštvo.
Gospod, daj jim večni pokoj.

November, december 2022

SMS 2

Glasovi notranjosti

10. in 11. november 2022 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Robertas Šervenikas, dirigent

Aleš Kacjan, flavta

Spored:

Algirdas Martinaitis: Nedokončana simfonija

Uroš Rojko: Inner Voices

Sergej Rahmaninov: Simfonija št. 3 v a-molu, op. 44

PVC 2

Črno in belo

18. november 2022 ob 19.30

Predkoncertni pogovor ob 18.30

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Zbor Slovenske filharmonije

Lorenzo Donati, dirigent

Spored:

Lorenzo Donati, **Henry Purcell**, **Carlo Gesualdo**,

John Tavener, **Sven-David Sandström**,

James MacMillan, **Giovanni Pierluigi da Palestrina**,

Arvo Pärt, **Morten Lauridsen**

FKK 2

Bachu

24. in 25. november 2022 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Philipp von Steinaecker, dirigent



Carolin Widmann, violina

Spored:

Andrej Makor: Koral*

Alban Berg: Koncert za violino in orkester

Felix Mendelssohn Bartholdy: Simfonija št. 5,
op. 107, »Reformacijska«

* Prva izvedba, naročilo Slovenske filharmonije

PVC 3

Baltiski izbor za zbor

2. december 2022 ob 19.30

Predkoncertni pogovor ob 18.30

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Zbor Slovenske filharmonije

Anastasia Kildiša, dirigentka

Spored:

Pēteris Vasks, **Andrejs Selickis**, **Lūcija Garūta**,
Jēkabs Jančevskis, **Ēriks Ešenvalds**, **Pēteris
Plakidis**, **Rihards Zaļupe**, **Andrej Makor**, **Ambrož
Čopi**, **Lojze Lebič**, **Črt Sojar Voglar**

SMS 3

Maestro

8. in 9. december 2022 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Charles Dutoit, dirigent

Spored:

Wolfgang Amadeus Mozart:

Simfonija št. 39 v Es-duru, K. 543

Igor Stravinski: Petruška (različica iz 1911)

Maurice Ravel: La valse



europ~~l~~akat

SiolNET.

 DRUŽINA

TAM TAM

Če želite prejemati redna e-obvestila o programu Slovenske filharmonije, sporočite svoj e-naslov na info@filharmonija.si.

Koncertni list Slovenske filharmonije
Vokalno-instrumentalni program – VIP 2
Izdala: Slovenska filharmonija
Direktor Slovenske filharmonije in
umetniški vodja OSF: Matej Šarc
Umetniški vodja ZSF: Gregor Klančič
Avtorica spremne besede: Jana Erjavec
Jezikovni pregled: Tanja Svenšek
Oblikovanje: Arih Dinamik, d. o. o.
Prelom: Vlado Trifkovič
Ljubljana, november 2022

Redakcija koncertnega lista je bila končana
2. novembra 2022.

ISSN 2350-5117



Slovenska filharmonija –
Academia philharmonicorum



@slofilharmonija

Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije

Kongresni trg 10
1000 Ljubljana
T +386 1 2410 800
E info@filharmonija.si
www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je Vlada Republike Slovenije. Dejavnost Slovenske filharmonije financira Ministrstvo za kulturo.



Slovenska
filharmonija